
Izet Rađo

Sport u procesu integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju

Proces integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju znači sve ono što ovu zajednicu čini cjelinom i predstavlja je kao jedan identitet. Pitanje integracije u Evropsku uniju pitanje je sazrijevanja u smislu svih društveno-historijskih pretpostavki koje, kao takve, nisu jednom zasvagda zadate, nego i same pretpostavljaju varijabilnost i kvalitativnu promjenjivost. Tako će svaka društvena zajednica morati da se razvija kao ekspertna zajednica, u formi kreiranoj od stručnjaka za određene oblasti, odnosno ekspertnih timova koji će svakako morati djelovati i funkcionirati kao kompaktna cjelina.

Sasvim je sigurno da, pored ekonomije, nauke i kulture, sport zauzima jedno od najvažnijih mjesta u integracijskim procesima u Evropskoj uniji. Zato će zadaća stručnjaka u oblasti sportskih nauka i sportskog menadžmenta nesumnjivo biti jedna od vodećih. Nažalost, Bosna i Hercegovina do sada nije učinila mnogo u pravcu razvoja pretpostavki za integraciju u oblasti sporta. Ono što se nameće kao najvažnija i nesumnjivo neophodna pretpostavka jest shvatanje važnosti sporta ne samo kao društvenog fenomena nego i kao političkog i kulturnog obilježja jedne zemlje. Sport već odavno nije tek područje očuvanja "tjelesne spremnosti nacije", kako je to bilo tradicionalno shvatanje¹. Njegovo razumijevanje i značaj mnogo su bliže antičkom, grčkom shvatanju, po kojem je sport posebna oblast kulture i kao takav izraz stepena razvoja duha i otvorenosti za različite probleme.

Zato je neophodno organizirati naučne simpozije na kojima će u multidisciplinarnom kontekstu biti predstavljena i javnosti predočena važnost sporta i sportske djelatnosti. U tom smislu će posebnu važnost dobiti sportske nauke, čiji bi razvoj trebao biti jedan od prioriteta našega društva. Naravno, ovaj značaj sporta nije sam sebi svrha, nego predstavlja svojevrsnu recepciju

¹ Vidi: Izet Rađo i Julijan Malacko, Tehnologije sporta i sportskog treninga, Sarajevo, 2005.

i odgovor na procese koje zahtijevaju integracijski tokovi modernog svijeta. U krajnjoj instanci, ovaj pristup bi trebao doprinijeti redefiniciji odnosa prema sportu u društvu u cjelini.

Novi odnos prema sportu će sasvim sigurno doprinijeti i ukupno značiti poboljšanje društvenih komponenti u pomicanju prema potrebnom nivou razvoja društva. Ovdje se ne radi samo o podizanju integracijskih potencijala na viši nivo, nego i o gradnji evropskog identiteta Bosne i Hercegovine i dodatnom pojačavanju potencijala koje na tom polju ona ima. Ovim putem će biti otvorene mogućnosti novih shvatanja u pristupu integracijskim procesima, što je možda i jedan od najvažnijih segmenata koji je u ovom vremenu potreban Bosni i Hercegovini.

Naravno, u ove strateške zahvate potrebno je uključiti veliki broj timova stručnjaka, koji će, svako iz svoje oblasti djelovanja, doprinijeti boljem i drugačijem razumijevanju sporta kao važnog segmenta kako društvenog života tako i integracijskih procesa koji se otvaraju kao jedina perspektiva pristupa Bosne i Hercegovine modernom svijetu.

Da bi se otvorila mogućnost otpočinjanja ovih procesa, neophodno je identificirati osnovne karakteristike današnjeg značaja i ukupnog društvenog utjecaja sporta na procese modernizacije. Mnoštvo faktora je moguće svesti na sljedeće:

1. sport kao rekreativna djelatnost,
2. sport kao kulturni fenomen,
3. sport kao društveno-politički faktor,
4. edukativni faktor.

Svi ovi faktori, međusobno povezani i stavljeni u konkretne okolnosti i društvene kontekste, čine snažan poticaj svim integracijskim procesima koje moderni svijet podrazumijeva i kojim teži.

1. Sport kao rekreativna djelatnost

Preventivni zdravstveni karakter sporta treba tražiti prije svega u rekreativnom sportu. Ovaj aspekt života svakog pojedinca snažno se ocrtava na više segmenata života. To se prije svega odnosi na radne sposobnosti. Sport te sposobnosti kod svake osobe pojačava i podstiče. Mentalni procesi kod čovjeka koji se bavi rekreativnim sportom, bez obzira na obrazovanje i poziciju u društvu, a imajući u vidu realne okolnosti i realne potencijale svake osobe, znatno su bolji i efikasniji nego kod osoba koje ne upražnjavaju sport u svom slobodnom vremenu.

U skladu s tim je i komunikativnost i spremnost na saradnju znatno izraženija kod osoba koje su uključene u rekreativni sport. Na nivou

općih odnosa u društvu ovo stvara veliki integracijski potencijal, koji u političkim prilikama predstavlja snagu što vodi tendencijama Evropske unije. Rekreativna djelatnost je, što pokazuju sva relevantna istraživanja, od posebne važnosti za društvene grupe koje su izložene intelektualnim naporima i koje neprekidno trpe ovu vrstu zamora.

Upravo rekreativna djelatnost, kada se sagleda sva njena važnost, vodi i metodološkom pristupu koji se može odnositi na druge aspekte društvenog života. Izražena potreba posvećivanju pažnje individualnom i partikularnom, koja se ovdje pojavljuje, predstavlja i tendenciju koju sve novije političke teorije kao i teorije društva podržavaju. Ovdje se pokazuje da “put ka tjelesno svakovrsno razvijenoj personalnosti, sa optimalnim približavanjem tjelesnoj ispunjenosti, neće biti određen samo kroz tjelesni odgoj”². Odnosno, rečeno u jednom širem smislu od usko metodološki koncipiranog, tjelesni odgoj pretpostavlja i one aspekte koji do jučer uopće nisu bili uključivani u svakodnevnu rekreaciju, a koji danas predstavljaju vrlo važnu stavku (ishrana, psihička ravnoteža, odmaranje i sl.).

2. Sport kao kulturni fenomen

Kada se stvari posmatraju u ovom nizu, sport se pojavljuje kao specifičan kulturni fenomen koji ne samo da sudjeluje u općoj kulturnoj slici nego je i sam kreira. Način organizacije života u nekim svojim bitnim aspektima počinje se odnositi na sport i u tim aspektima učestvuje u kreiranju svakodnevnog života. Zato, naprimjer, razvijen rekreativni sport nije više shvaćen samo kao izraz svijesti o potrebi fizičkih aktivnosti, nego predstavlja kulturni nivo na kojem se shvataju i kreiraju životne potrebe svakog pojedinca. O ovome svjedoči i jako razvijeni rekreativni sport u kulturno najrazvijenijim i najutjecajnijim zemljama.

Na drugoj strani, sport kao područje kreacije svakako sam za sebe predstavlja kulturni fenomen i dopušta jednu prizmu gledišta u kojoj se i drugi aspekti života posmatraju drugačije. Pitanje razvoja sporta i sudjelovanja u sportskim događajima stoga je zapravo pitanje opće kulture. Treba naglasiti da ovo pitanje ima podjednaku težinu i u individualnom i u općem smislu, što samo naglašava kulturalnu važnost koju sport danas ima. Ovdje se pokazuje da je optika viđenja svijeta kod onih koji se bave sportom i onih koji to ne čine sasvim drugačija, te da, primjerice, neophodna tjelesna prisnost vodi otvorenosti za komuniciranje i saradnju, odnosno pojačanom integracijskom faktoru kako kod pojedinaca tako i kod grupa.

² Guenther Stiehler, *Methodik des Sportunterrichts*, Berlin, 1966, S. 11.

Naravno, kulturološki aspekti sagledavanja značaja sporta idu u pravcu širih razmatranja svih segmenata u kojima se sport iskazuje kao kulturni fenomen. U tom smislu ne treba gubiti iz vida ni komunikološki značaj sporta, koji je najvažniji u sportu i kroz sport doprinosi i ukupnom razvoju komunikacije. Sport uopće ne može bez komunikacije, koju je upravo kroz sport moguće podići na viši društveni nivo. "Najbolje bi bilo da treneri i sportaši djeluju poput dijelova mehanizma, koji snose jednaku odgovornost za napredak. Visokocijenjeni kineski trener badmintona Chen Fou Shou je o ovom rekao slijedeće: 'Mudrost dolazi s vježbom; dvije glave vrijede više od jedne. Trening može biti uspješan samo ako pratimo stavove naših igrača te ih konzultiramo kad god se jave problemi.'"³

Tako sport pruža mogućnost neprimjetnog podizanja društvene komunikacije na viši nivo, što je u integraciji modernog društva neophodno. U jednoj slobodnijoj interpretaciji stanja društva kod nas moguće bi bilo čak tvrditi da je nizak nivo komunikacije u dobroj mjeri određen slabim razvojem rekreativnog sporta. Drugim riječima, sport je važno sagledati kao dio opće kulture življenja.

3. Sport kao društveno-politički faktor

Ovaj aspekt sporta nije ni potrebno posebno naglašavati. Skrenimo samo pažnju na veliku promociju Hrvatske kroz uspjehe njenih sportaša i bit će jasno kakav značaj i ulogu sport može imati u političko-promotivnom značenju. Pored toga, sport snažno doprinosi jačanju pozitivnih političkih tendencija u uvjetima u kojima se njemu pristupa i prihvata ga se kao uspjeh svakog pojedinca ponaosob. To inicira razvoj identiteta društvene grupe i jačanje svijesti o potrebi neprekidnog komunikativnog djelovanja kako izvan te grupe tako i unutar nje.

U tom smislu, kao politički fenomen, sport se ne pojavljuje samo kao područje promocije, nego i kao mjesto jačanja integracijskih tendencija, koje u evropskom kontekstu doprinose prepoznavanju šireg spektra kvaliteta unutar jedne zajednice. O drugim aspektima, koji se izražavaju u svakovrskom povezivanju sa svijetom, mislimo da nije ni potrebno posebno elaborirati, niti upozoravati na ovaj značaj. Treba, međutim, upozoriti da su načini postizanja ovih ciljeva danas višestruki i da se odvijaju u različitim aspektima i formama podržavanja transintegrativnih tendencija u jednom društvu ili regionu. Do sada kod nas nije dovoljno učinjeno kako bi značaj ovoga faktora dao rezultate u procesima boljeg pozicioniranja Bosne i Hercegovine u međunarodnoj zajednici.

³ Terry Orlick, Mentalni trening za sportaše, Zagreb, 1999, str. 134.

4. Edukativni faktor

Ovaj aspekt utjecaja sporta na integracijske procese u Evropskoj uniji svakako će imati posebnu vrijednost u budućnosti. Ne radi se samo o tome da je putem sportskih igara moguće ostvariti edukativne rezultate na lakši način nego “klasičnim učenjem”, nego je danas sasvim jasno da sport predstavlja sferu permanentnog rada na sebi i obrazovanja u različitim sferama profesija i društvenog života.

Potrebno je ukazati na to da se edukativni karakter sporta ne zadržava samo u osnovnim i srednjim školama, nego predstavlja jednu od najefikasnijih formi cjeloživotnog učenja. Bilo sudjelujući u sportskoj igri, bilo elaborirajući je u neobaveznom razgovoru, recepcija sportske igre vodi mogućnostima neprekidne otvorenosti za razumijevanje novih formi problema, koji se mogu pojavljivati u najrazličitijim oblicima. Edukativni faktor sporta je tako, de facto, potpuno otvoren za sve mogućnosti edukacije i poboljšanja ljudskih potencijala u svim sferama.

Integrativni potencijal sporta, ovdje samo skiciran, zapravo predstavlja najširi spektar mogućnosti pripreme i neprekidnog izoštravanja potencijala za integraciju u Evropsku uniju i moderne tokove. To je imperativna zadaća koja u Bosni i Hercegovini treba biti shvaćena u smislu neslućenog otvaranja prilika za razvoj. Nikako ne treba dopustiti zanemarivanje niti jednog aspekta utjecaja sporta. Naprotiv, ovdje se imperativno zahtijeva daljnji razvoj sporta i djelatnosti u sportu u svim njegovim aspektima, što ne samo da doprinosi afirmaciji Bosne i Hercegovine nego je čini potencijalno snažnijom i koherentnijom društvenom zajednicom.